

Şygryýet melekleri/ makalajyklar toplumy – FÜRUG Ferruhzad

Category: Goşgular, Kitapcy, Şygryýet melekleri

написано kitapcy | 22 января, 2025

Şygryýet melekleri/ makalajyklar toplumy – FÜRUG Ferruhzad
FÜRUG FERRUHZAD

*Fűrüg Ferruhzad, eýranly şahyr, ýazyjy, rejissýor, suratkeş.
Eýranyň XX asyrda ýetişen iň meşhur şahyrlaryndan biri.*

• Terjimehaly:

Fűrüg Ferruhzad 1935-nji ýylyň 5-nji ýanwarynda Muhammet Ferruhzadyň maşgalasynda ýedi çaganyň üçünjisi bolup dünýä inýär. Mekdebiň 9-njy synpyndan soň gyzlaryň sungat mekdebinde okap başlaýar. 16-17 ýaşlarynda Perwiz Şapur bilen nikalaşýar. Okuwyna adamsynyň ýanynda Ahwazda dowam edýär. Ondan Kamýar atly ogly bolýar. 1954-nji ýylda adamsy bilen aýrylyşýar. Şahyr Tährana dolanyp, goşgy ýazmaga başlaýar we "Ýesir" atly

ilkinji kitabyňy çap etdirýär. 1958-nji ýylda Ybraýym Gülistan bilen tanyşýar we dokuz aýlap Ýewropada bolýar. Şahyr bu döwürde iň kämil goşgularyny ýazýar we "Diwar", "Pitne" atly kitaplaryny okyjylara hödürleýär. Eýrandaky lepra keseli bilen kesellänler hakynda Töwrizde "Gara öý" atly film surata düşürýär. Bu film 1962-nji ýylda dünýäniň dürli ýerlerinde ençeme baýraklara mynasyp bolýar. Film surata düşürilýärkä, lepra bilen kesellän çagalaryň arasyndan Hüseyin Mansur atly çagany özüne ogullyk edip alýar. Şahyr 1963-nji ýylda "Gaýtadan dogulmak" atly eserini neşir etdirýär. Mundan beýläk onuň şahyrlygy in kämil derejä ýeten wagtydyr. Bu kitaby bilen şahyr Eýran poetikasynda çuňňur ütgeşmelere ýol açýar.

1967-nji ýylyň 13-nji fewralynda günortan sagat 14:30-da kinostudiýa gitmek üçin gyssagly öýden çykan şahyr awtoulagynyň tizligini aşa ýokarlandyryp barýarka garşysyndan çykan okuw ulagyna kakmajak bolup gapdala sowanynda, roly üzülip eline gelýär, awtoulagyndan atylyp giden şahyryň boýny döwülýär we 32 ýaşynda biwagt aradan çykýar.

• Edebi döredijiligi:

Modernistik Eýran şygryýetine uly goşant goşan şahyr ýogalanyndan soňra onuň çap edipmedik işleri "Sowuk möwsüm" atly kitapda jemlenildi. 1987-nji ýylda Maýkl Hillman "Ýalňyz zenan" atly kitapda ömür beýanyňy we goşgularyny neşir etdi. Onuň goşgulary we ömri hakynda örän köp makala we kitap ýazyldy, ol barada kinofilm hem surata düşürildi.

Fürug Ferruhzadyň goşgularynda çuňňur bir ýalňyzlyk duýgusy özüne çekýär. Munuň bilen birlikde ol zenanlaryň problemalaryny, Eýran jemgyýetiniň aýallara garşy ýöredýän eziji syýasatyny tankyt edýär. Onuň bu pikirleri wagtal-wagtal çekişmelere alyp barypdyr. Ol Eýranda aýal-gyzlaryň hak-hukuklarynyň hasam gowy şertlere getirilmeginiň tarapdarydy. Döwrüniň despotik şa rejimine garşy gitmekden çekinmändir. Onuň goşgulary käwagt Eýran jemgyýeti tarapyndan erotiki äheňli hasap edilipdir. Eýranly rejissýor Abbas Kiýarüstemiň 1999-njy ýyldaky "Şemal bizi äkidäýjek ýaly" atly filminiň ady

şahyryň adybir goşgusyndan alynyp goýulýar.

• **Alan baýraklary:**

1). 1962-nji ýyldaky bir dokumental filmi bilen Italiýanyň Film Festiwalynda birinji orny eýeleýär.

2). 1963-nji ýyldaky "Gara öý" filmi bilen Germaniýanyň Oberhauzen Film Festiwalynda iň gowy film baýragy berilýär.

• **Kitaplary:**

"Ýesir",

"Diwar",

"Pitne",

"Gaýtadan dogulmak",

"Ynanalyň sowuk möwsümiň başlangyjyna" (bu soňky kitabyň ýazyp gutarmanka aradan çykýar).

• **Fürug Ferruhzaddan allegoriýalar:**

1). "Bir pursatlyk, diňe bir pursatlyk. Soňra, soňra hiç Hiç..."

2). "Guş ölüp gider, Sen onuň uçuşyny ýatla..."

3). "Hiç kim bilmän galdy, biziň ýüreklerimizden uçup giden ol gamgyn kepderiniň ynançdygyny..."

4). "Söýgüdendir meniň hemme ýaralarym..."

5). "Kalbyňa aralaşmany başaryrlar, emma üzüm-üzüm edip..."

6). "Haýsy ýaşda ölsegem, soňlanmadyk aýdymlarymyz boljakdyr".

7). "Şeýle bir ölüp barýan welin, indi hiç bir zat meniň ölümimi subut edip bilmeýär".

• **ÝER ÝÜZÜNIŇ AÝATLARY**

Oşol wagt,

Gün sowady, nur gitdi.

Hem bereket uçdy ene toprakdan.

Ýer goýnuna öli kabul etmedi,

Suwsuz galdy deňizlerde balyklar,

Galmady başga zat guran ýaprakdan.

Solgun penjireler gijäñ ýarynda
Depände düýrügip pelesañ kakýan,
Bulam-bujar bolan pikirler deýin.
Hem ýollaram alaowarra siňdiler
Ahyrky pellede tümlüge çykýan...
Hiç kim düşünmedi hakyky söýgä
Hiç kim ymtylmady göreşe, ýeňşe,
Paýhas ýok ýerinde orun ýok duýga...
Terslik çykdy gowagynda täkligiň
Tirýegiň ysyna eýlenip gana
Göwreli aýallar çygylyp zordan
Başsyz bäbekleri inderdi dünýä.
Gabrystana sary ylgaşyp barýan
Çagajyklar öz bolşundan utanýa...
Ýowuz günler geldi,
garaňkylygyň
Iniň tisingindirýän gorkuly güýji
Ýeňilensoň güzeranyň gamyna.
Taňryň saýlap-seçen pygamberleri,
Tüwmaýak düşensoň gaçyp gitdiler,
Taşlap Haka çagyrylan ýerleri.
Öňi-ardy görünmeýän örüde
Halkyň gaýyp bolan owlaklaryna
Tär etmeýär çopan sesi, haý-küşler.
Göýä aýnalaryň bäbeneginde
Tersine öwüşgin atýardy reňkler,
Gyrpyldy, ikiýan gaýmalaşmalar...
Depesinden ot ýagdyrды şatyrлаň
Utanç-haýasy ýok arsyз jelepleň
Ýyldyrym mysaly zemine inen,
Hudaýyň mukaddes ýagty halkasy.
Spirtli içgileň batgalyklary
Serleri sämedip sordy içine.
Tekjeleri, şkaflary dolduran
Kitaplaryň altyn sahypalaryny
Gemrip taşladylar açgöz syçanlar.
Güneşiň kazasy doldy,

ertesi,
Kiçijik çagalaň hakydasynda
Ýitip giden gümp-samp uçgun mysaly.
Depdere dökülen goýy gap-gara
Syýanyň ullakan tegmili ýaly
Gür berýärdi many bilmez çagalar
Täsinligni bu könelşen adalgaň.
Biçäre halk
Kem-kem ýüregi ölen,
Daljygan, iň soňky deminde duran
Maslyk daşap barýan aç eşek kimin
Bir eýlä, bir beýlä yrgyldap barýar
Hem bökdäp bolmajak etmişin pygly
Gollarynda pyntyk ýarýar, boý alýar.
Käte ýylpyldaýan kiçijik uçgun
Bu jansyz, sedasyz jemendäň için
Parran dilip taşlaýardy birdenkä
Adamlar topulşyp bir-birlerine
Biri kütek pyçak alyp eline
Aýalynyň damagyny çalýardy.
Bir ene öz dogran balalaryny
Lowlap duran tamdyr içre salýardy.
Hatda gorky-ürki gark bolup barýar
Tisgindirji duýgusynda etmişin
Öldürýär,
öldürýär kör ruhlaryny
Hem çagalarny.
Haçan-da bir bendi dardan asylsa
Dar agajyň ýagly ýüpi hallanlap
Gorkudan ýygrylýan göreçlerini
ýumup ýapyşanda kekirtlewükden
Saňňyl-saňňyl edip şöhwetden ýaňa
Olar diň salardy böwürlerine
Yza serpikdirip ýadawlyklaryn.
Ýöne her wagtam açyk meýdanda
Şu girdenek jellatlary görersiň.
Seredýärler meňzäp doňan gurşuna,

Fontanlaryň çürnüginden şillirdäp
Suwuň şo-ol üznüksiz akyp durşuna.
Hernäme-de bolsa,
Näme-de bolsa,
Sykylşan gözlerniň çuňluklarynda
Kinniwanja,
buýr-bulaşyk,
düşnüksiz
Ýarym-ýarpy janly bir zat galypdyr.
Mejalsyz çyrypynp hyýal edýärdi
Ynanmagy suw sesiniň çyndygna.
Hernäme-de bolsa...
Näme-de bolsa...
Boşlugyň ne öňi, ne soňudygna...
Güneşiň kazasy dolupdy,
indi,
Kim aýdyp bilerkä gursagymyzdan
Uçup giden o lapykeç kepderiň
Ynançdygyny...
Ah, bendiniň sesi,
Bendiniň sesi...
Ululygy çäksiz umytsyzlygnyň
Bu ugursyz gijäň bir künjeginden,
Ýagtylyga kiçijik yş açmazmy?
Ah, bendiniň sesi,
Bendiniň sesi...

Goşgyny terjime eden: Has TÜRKMEN. Şygryýet melekleri